

УДК [378.016:811.111'276.6]:005.57:502/504-051
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-101-3>

ПІДХОДИ І ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ УСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ СПІЛКУВАННІ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

Шиманська Віра Володимирівна,
аспірантка

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

vira.shymanska@lnu.edu.ua
orcid.org/0009-0004-7308-5567

Мета статті – визначити коло підходів, на яких ґрунтується процес формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів, а також окреслити дидактичні та методичні принципи формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів. У дослідженні було використано **методи** педагогічного аналізу, систематизації, класифікації, узагальнення інформації. **Результати.** Лексична компетентність в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів формується і розвивається у контексті навчання англійської мови за професійним спрямуванням, що належить до наукового напрямку англійської мови для спеціальних цілей, який пройшов кілька етапів розвитку й передбачає професійно-орієнтоване викладання англійської мови.

Висновки. На основі здійсненого аналізу визначено коло підходів і принципів, на яких ґрунтується процес формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів. З'ясовано, що цей процес регулюється комплексом підходів, до яких з урахуванням специфіки формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів (навчання у контексті англійської мови за професійним спрямуванням, предметної сфери, опанування лексики галузі і професійно орієнтованого спілкування) належать: компетентнісний (реалізується через презентацію змісту навчання на рівні формування у студентів здатності до ефективного застосування лексичних знань і навичок під час усного професійно орієнтованого спілкування), діяльнісний (акцентує на аутентичності навчального матеріалу й автономності студентів при підтримці викладачів), проблемний (передбачає вирішення значущих для професійної діяльності екологів проблем задля досягнення поставленої мети шляхом подолання певних перешкод) та професійно орієнтований (обґрунтовує врахування особливостей професійної діяльності, навчальних потреб й інтересів студентів) підходи.

Дидактичні принципи формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів представлені принципом міждисциплінарності та інтегративності (ґрунтується на понятті міждисциплінарної інтеграції із збереженням теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін) й принципом активності (передбачає інтенсивну навчальну діяльність кожного студента як активного учасника навчального процесу).

До методичних принципів формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів віднесено принципи діагностичності рівнів сформованості цільової компетентності (реалізується через комплекс контрольно-оцінювальних заходів, спрямованих на визначення рівнів вимірюваної компетентності), єдності змістово-технологічного забезпечення процесу навчання (фокусується на узгодженні змісту навчання з формами його організації, методами, технічними і візуальними засобами), професійної спрямованості усного англomовного навчального спілкування, активізації умінь говоріння й аудіювання у контексті проблемних ситуацій професійно орієнтованого спілкування (передбачає інтенсивне виконання вправ і завдань, спрямованих на формування у майбутніх екологів умінь діалогічного, монологічного мовлення і аудіювання).

Ключові слова: *підходи, принципи, лексична компетентність, англійська мова за професійним спрямуванням, професійно орієнтоване усне англomовне спілкування, майбутні екологи.*

THE APPROACHES AND PRINCIPLES OF BUILDING A LEXICAL COMPETENCE IN ENGLISH PROFESSIONALLY-ORIENTED ORAL COMMUNICATION OF PROSPECTIVE ECOLOGISTS

Shymanska Vira Volodymyrivna,
Postgraduate Student

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

vira.shymanska@lnu.edu.ua
orcid.org/0009-0004-7308-5567

The aim of the article is to define the range of approaches that ensure the process of building a lexical competence in English professionally-oriented oral communication of prospective ecologists and to outline the didactic and methodological principles of building a lexical competence in English professionally-oriented oral communication of prospective ecologists. **The methods** of pedagogical analysis, classification, systematization, generalization of information have been used in the research. **The results.** Lexical competence in English professionally-oriented oral communication of prospective ecologists is built and developed in the context of EPP teaching that belongs to ESP, has undergone the several stages of development and implies professionally-orientated teaching of the English language.

Conclusions. Based on the analysis, the range of approaches and principles which outlines the process of building a lexical competence in English professionally-oriented oral communication of prospective ecologists has been defined. It has been found out that this process is regulated by a set of approaches that with regard for the specifics of building a lexical competence in English professionally-oriented oral communication of prospective ecologists (learning in the framework of ESP, subject, acquisition of professional lexis and professionally-oriented communication) include: competence (implemented through presentation of learning content on the level of students' ability to effectively use lexical knowledge and skills during professionally-oriented oral communication), activity-oriented (focuses on authenticity of learning material and students' autonomy with teachers' guidance), problematic (entails solving burning ecological issues with overcoming certain obstacles) and professionally-oriented ones (substantiates the peculiarities of professional activity, students' needs and interests).

The didactic principles of building a lexical competence in English professionally-oriented oral communication of prospective ecologists are interdisciplinarity, integrity (based on interdisciplinary integration with preservation of theoretical and practical wholeness of disciplines) and the principle of activity (envisages intensive learning activity of each students as an active participant of learning process).

The methodological principles encompass the principles of diagnosing the acquisition levels of the target competence (implemented through a set of control and evaluation activities aimed at defining the level of the target competence), unity of material and technological provision (focuses on adjustment of learning content to the forms of organization, methods, technical and visual aids), professional bias of English learning communication, encouragement of speaking and listening within problem situations of professionally-oriented communication (presumes intensive execution of exercise and assignments, aimed at building in prospective ecologists the skills of dialogical and monological speeches and listening).

Key words: *approaches, principles, lexical competence, English for professional purposes, English professionally-oriented oral communication, prospective ecologists.*

Вступ. Процес формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів ґрунтується на низці підходів і принципів, що складають методологічну й методичну основи цього процесу.

Парадигма розвитку вищої освіти регулюється певними підходами, які стали предметом наукових розвідок таких науковців як О. Овчарук (Овчарук, 2004), О. Пометун (Пометун, 2004), Г. Терещук (Терещук, 2006) та ін. Підходи до навчання іноземних мов і культур у вищій школі досліджували О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька, С. Николаєва (Николаєва, 2013), Е. Йіу, К. Гоа (Yew, Goh, 2016) та ін. Обґрунтуванню основ навчання іноземних мов для спеціальних цілей присвятили свої наукові праці Х. Вер-

бицька (Вербицька, 2020) Т. Дадлі-Еванс (Т. Dudley-Evans), М. Сейнт Джон (М. J. St John) (Dudley-Evans T., St John M. J., 1998), Н. Микитенко (Микитенко, 2011), Д. Саїдвалієва (Saidvalieva, 2021), Т. Хатчинсон (Т. Hutchinson), А. Уотерс (А. Waters) (Waters, Hutchinson, 1987) та ін. Попри значну кількість досліджень, присвячених методологічним і методичним засадам навчання іноземних мов та іноземних мов для спеціальних цілей, проблема обґрунтування підходів і принципів формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів залишається недостатньо дослідженою.

Мета статті – обґрунтувати підходи і принципи формування лексичної ком-

петентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів.

Відповідно до мети, поставлено завдання: 1) визначити коло підходів, на яких ґрунтується процес формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів; 2) здійснити аналіз дидактичних і методичних принципів формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів.

Формування компетентності, у тому числі й лексичної, відбувається у сфері впливу компетентнісного підходу, обґрунтованого низкою українських і закордонних дослідників. Засади компетентнісного підходу до професійної підготовки фахівців та природу компетентностей досліджували: Н. Микитенко (Микитенко, 2011), О. Овчарук (Овчарук, 2004), О. Пометун (Пометун, 2004), Г. Терещук (Терещук, 2006), Дж. Голмс (G. Holmes) (Holmes G., Hooper N., 2000), Дж. Равен (J. Raven) (Raven, 2001) та ін.

Компетентнісний підхід виконує функцію основи сучасної освітньої парадигми й підготовки майбутніх фахівців, зокрема й іншомовної професійної підготовки майбутніх екологів. Цей підхід акцентує на спрямованості процесу навчання на формування і розвиток у здобувачів освіти предметних, спеціальних / галузевих і загальних / ключових компетентностей (Професійний стандарт «Еколог», 2022). До ключових компетентностей майбутніх екологів належать комунікативна, інформаційна і навчальна компетентності (Микитенко: 55-56, 2011). Лексична компетентність в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні входить до складу структури комунікативної компетентності майбутніх екологів. Таким чином, можемо стверджувати, що лексична компетентність в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів належить до загальних чи ключових компетентностей цих фахівців.

У процесі формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів компетентнісний підхід реалізується, перш за все, через презентацію змісту навчання на рівні формування у студентів здатності до ефективного застосування лексичних знань і навичок під час усного професійно орієнтованого спілкування.

До принципів, що витікають з компетентнісного підходу до формування лексичної компетентності в професійно орієн-

тованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів, належать: дидактичний принцип міждисциплінарності та інтегративності й методичний принцип діагностичності рівнів сформованості цільової компетентності.

Принцип міждисциплінарності та інтегративності базується на понятті міждисциплінарної інтеграції, яку науковці трактують як цілеспрямоване посилення міждисциплінарних зв'язків за умов збереження теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін, а також як процес узгодження змісту навчальних дисциплін щодо відображення ними ключових питань і проблем професійної діяльності з орієнтацією на професійний стандарт підготовки майбутніх екологів (Професійний стандарт «Еколог», 2022).

Принцип діагностичності рівнів сформованості лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів реалізується через комплекс контрольних-оцінювальних заходів, спрямованих на визначення рівнів вимірюваної компетентності та їх якісних і кількісних показників з урахуванням комплексності й багатовимірності структури цієї компетентності. Згаданий принцип передбачає використання комплексу різних видів поточного й підсумкового оцінювання, а також методів інтерпретації отриманих даних (Микитенко, 2011: 226-274).

У контексті наукової проблеми нашого дослідження компетентнісний підхід має безпосередній взаємозв'язок з діяльнісним підходом, оскільки діяльнісний підхід, перш за все, передбачає активну участь студентів у процесі формування цільової компетентності.

Діяльнісний підхід акцентує на виконанні завдань, сфокусованих на реальних комунікативних практиках й активує складові компетентності, що формується (Common European Framework of Reference for Languages, 2019). Мак Гілл (McGill) і М. Б'юті (M. Beaty) визначають діяльнісний підхід як безперервний процес навчання і осмислення власної навчальної діяльності за підтримки колег, й також наголошують, що цей підхід спрямований на виконання завдань (McGill I., Beaty M., 2001). До таких завдань належать, здебільшого, проекти і кейси, об'єднані певною темою, що передбачають кооперацію, тобто виконуються в малих групах (Common European Framework of Reference for Languages, 2019).

За діяльнісного підходу до формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спіл-

куванні окрема увага відводиться аутентичності навчального матеріалу й автономності студентів при підтримці викладача і наданні ним усіх необхідних ресурсів, зокрема розробленні й формулюванні завдань, представленні активної лексики, відповідних навчальних матеріалів, дескрипторів для оцінювання та самооцінювання. Поширеним за діяльнісного підходу є самооцінювання студентами результатів навчальної діяльності на основі запропонованих дескрипторів (Common European Framework of Reference for Languages, 2019).

Провідними ролями викладача англійської мови за діяльнісного підходу до формування у майбутніх екологів лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні є ролі фасилітатора, організатора та координатора.

Формування здатності до застосування майбутніми екологами лексичних знань і навичок відбувається під час ефективної комунікації у змодельованих типових і проблемних ситуаціях професійно орієнтованого усного англомовного спілкування, що забезпечується використанням низки активних та інтерактивних методів навчання. Таким чином, діяльнісний підхід акцентує на формуванні мовленнєвих умінь й отриманні студентами мовленнєвого досвіду у процесі соціальної і професійної взаємодії.

Важливим аспектом застосування діяльнісного підходу у навчанні іноземних мов є мотивація студентів, що виявляється через їх зацікавленість у виконанні завдань професійного характеру засобами професійно орієнтованого усного англомовного спілкування.

З діяльнісного підходу до формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів витікає дидактичний принцип активності та методичний принцип єдності змістово-технологічного забезпечення процесу навчання.

Принцип активності реалізується через мовленнєворозумову активність студентів під час оволодіння ними лексичною компетентністю в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні й передбачає інтенсивну навчальну діяльність кожного здобувача освіти як активного учасника навчального процесу. У методиці навчання іноземних мов і культур науківці вирізняють інтелектуальну (забезпечується постановкою й виконанням проблемних завдань, що стимулюють пізнавальні процеси), емоційну (пов'язана із зацікавленістю студента

й мотивацією щодо оволодіння цільовою компетентністю) та мовленнєву активність (виявляється у розвитку у студентів мовленнєвих навичок й умінь у процесі інтенсивного професійно орієнтованого спілкування) і наголошують, що в сукупності ці види активності створюють сприятливі умови для оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю (Ніколаєва, 2013: 112), у складі якої виокремлюємо лексичну компетентність в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні.

Принцип єдності змістово-технологічного забезпечення процесу навчання передбачає узгодження змісту навчання, а саме тем, проблем, комплексів вправ і завдань, відібраного навчального матеріалу, укладених навчально-методичних комплексів з відповідними формами організації навчання, активними й інтерактивними методами навчання, технічними і візуальними засобами навчання з метою забезпечення ефективності процесу формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. Англійська мова для спеціальних цілей, різновидом якої є англійська мова для професійних цілей, у тому числі англійська мова для екології, поєднує предметну сферу, важливу для студентів, й методику навчання англійської мови (Saidvalieva, 2021). Перебуваючи у фокусі діяльнісного підходу, навчання англійської мови для спеціальних цілей концентрується, у першу чергу, на предметній сфері й професійному контексті, на опануванні лексику галузі і професійно орієнтованому спілкуванні, на виконанні значущих для студентів завдань із використанням таких методів навчання як дидактичні ігри, проекти, кейси, презентації та рольові ігри.

Оскільки діяльнісний підхід акцентує на виконанні студентами значущих мотивуючих завдань у актуальних ситуаціях професійно орієнтованого спілкування, одним із засадничих підходів, на яких ґрунтується процес формування у майбутніх екологів лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні, вважаємо проблемний підхід.

В основі проблемного підходу до формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні лежить процес вирішення значущих для професійної діяльності екологів проблем задля досягнення поставленої мети шляхом подолання певних перешкод (Yew E. H. J., Goh K, 2016).

До прикладів проблемних ситуацій, які варто опрацьовувати з майбутніми екологами у процесі формування у них

лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні, належать: отримання показників аналізу довкілля, що виходять за межі встановлених норм; отримання висновків про негативний вплив певних чинників на довкілля; виявлення негативного впливу планованої чи непланованої діяльності організацій або підприємств на довкілля; отримання даних моніторингу екологічної діяльності установи, що не відповідають очікуванням; отримання негативного висновку про звіт із оцінки впливу на довкілля; обговорення й застосування механізмів коригування невиконання певною організацією чи підприємством вимог стандартів щодо охорони навколишнього середовища; виявлення несанкціонованого розміщення виробничих відходів та ін.

Доведено, що проблемний підхід до навчання іноземних мов суттєво підвищує мотивацію студентів, а відтак – ефективність навчального процесу. Особливий позитивний вплив цього підходу відзначається щодо формування складових компетентностей у продуктивних видах мовленнєвої діяльності, зокрема щодо формування навичок й умінь говоріння.

Із засад проблемного підходу до формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні майбутніх екологів витікає специфічний для нашого дослідження методичний принцип активізації умінь говоріння й аудіювання у контексті проблемних ситуацій професійно орієнтованого спілкування.

До мовленнєвих умінь аудіювання учені відносять: уміння сприймати загальний зміст прослуханого й визначати основну інформацію в аудіотексті; уміння виокремлювати основні факти, при цьому ігноруючи другорядні; уміння з опорою на мовну здогадку та контекст вибірково розуміти необхідну інформацію; уміння ігнорувати невідомий мовний матеріал, несуттєвий для розуміння основного змісту прослуханого (Ніколаєва, 2013: 280).

До низки мовленнєвих умінь діалогічного мовлення науковці відносять: уміння ініціювати, підтримувати і завершувати діалог; адекватно реагувати на репліки співрозмовника; уміння використовувати мовленнєві кліше для діалогів різних функціональних типів; розширювати тему розмови й переходити на іншу тему; використовувати притаманні діалогічному мовленню стягнені форми; уміння емоційно забарвлювати репліки діалогу відповідно до комунікативного наміру із використанням вигуків, певної інтонації, міміки, жестів; уміння демонструвати мовленнєву

поведінку, характерну для носіїв мови (Ніколаєва, 2013: 302).

Серед мовленнєвих умінь монологічного мовлення учені виокремлюють: уміння зв'язно і повно висловлюватися із використанням опор; уміння комбінувати певні мовленнєві зразки відповідно до комунікативного наміру з використанням логічної схеми; уміння передавати зміст зразка зв'язно і повно висловлюватися на основі комбінування різних джерел інформації; уміння оптимально використовувати мовний матеріал і правильно оформляти висловлювання за допомогою відповідних мовних засобів (Ніколаєва, 2013: 341).

Таким чином, принцип активізації визначених умінь говоріння й аудіювання у контексті проблемних ситуацій професійно орієнтованого спілкування передбачає інтенсивне виконання вправ і завдань, спрямованих на формування у майбутніх екологів вище зазначених умінь діалогічного, монологічного мовлення та аудіювання із використанням відповідних активних та інтерактивних методів навчання.

На основі аналізу науково-методичної літератури можемо зробити висновок про те, що особливо актуальним методологічним підходом до формування у майбутніх екологів лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англomовному спілкуванні є професійно орієнтований підхід (Сажко, Зеня, Бирюк, 2015: 197–207).

Англійська мова за професійним спрямуванням (English for Professional Purposes), поруч із англійською мовою для академічних цілей (English for Academic Purposes), належить до наукового напрямку англійської мови для спеціальних цілей (English for Specific Purposes), що почав розвиватися у 1960-х, пройшов кілька етапів свого розвитку й передбачає професійно-орієнтоване викладання англійської мови (Dudley-Evans T., St John M. J, 1998: 9).

Згідно з професійно орієнтованим підходом, навчання іноземної мови за професійним спрямуванням ґрунтується на врахуванні навчальних потреб та інтересів студентів, що визначаються особливостями майбутньої професійної діяльності (Овчаренко, 2021: 153). Так, планування і викладання іноземної мови за професійним спрямуванням нерозривно пов'язане з аналізом цільової ситуації та потреб студентів. До методів аналізу потреб студентів належать: опитування, анкетування, спостереження, аналіз навчальної та нормативної документації, оцінювання, зокрема тестування (Микитенко, 2012).

Професійно орієнтоване навчання іноземної мови (англійської) студентів природничих спеціальностей традиційно включає: опанування професійної лексики, зокрема термінології; навчання усного і письмового професійно орієнтованого спілкування; читання літератури за фахом, аудіювання та перегляд відеоматеріалів професійного спрямування (Овчаренко, 2021).

Науковці вважають, що професіоналізація навчання є стандартним способом підвищення мотивації студентів. До одного з прийомів професіоналізації навчання англійської мови належить використання у навчальному процесі професійно орієнтованих текстів (Hutchinson T., Waters A, 1987: 8). Використання у навчальному процесі автентичних текстів чи текстів, яким надано автентичної форми, дає студентам можливість відчувати особливості «природного вживання» іноземної мови за професійним спрямуванням (Микитенко, 2012). Відповідно до мети та цілей навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням (англійська)», у контексті вивчення якої відбувається формування у майбутніх екологів лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні, використовуються відібрані автентичні тексти та тексти, адаптовані до цільової ситуації й навчальних потреб студентів.

З професійно орієнтованого підходу витікає методичний принцип професійної спрямованості усного англомовного навчального спілкування. Принцип професійної спрямованості англомовного навчального спілкування полягає у врахуванні професійних особливостей та професійних інтересів здобувачів освіти (Ніколаєва, 2013: 121). Навчальне спілкування є взаємодією суб'єктів навчання, які володіють різним обсягом знань, умінь і навичок. Функції навчального спілкування визначаються низкою чинників, до яких належать вікові особливості, когнітивні здібності, організація змісту навчання та ін.

Найбільш важливою складовою лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні є, як уже наголошувалося, професійна лексика. Таким чином, згаданий принцип передбачає відбір викладачем й оволодіння майбутніми екологами галузевою і професійною лексикою, зокрема термінами і термінологічними словосполученнями у процесі формування відповідних комунікативних навичок й умінь під час усного англомовного навчального спілкування. Окрім відбору відповідної лексики, принцип професійної спрямованості усного

англомовного навчального спілкування реалізується через відбір тем і ситуацій усного професійно орієнтованого спілкування екологів, текстів для читання, аудіо- і відеоматеріалів. У процесі усного англомовного навчального спілкування передбачається опрацювання типових і проблемних ситуацій професійного характеру у межах відповідних тем з використанням ефективних активних й інтерактивних методів навчання.

На основі здійсненого аналізу визначено коло підходів і принципів, на яких ґрунтується процес формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів. З'ясовано, що цей процес регулюється комплексом підходів, до яких з урахуванням специфіки формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів (навчання у контексті англійської мови за професійним спрямуванням, предметної сфери, опанування лексики галузі і професійно орієнтованого спілкування) належать: компетентнісний (реалізується через презентацію змісту навчання на рівні формування у студентів здатності до ефективного застосування лексичних знань і навичок під час усного професійно орієнтованого спілкування), діяльнісний (акцентує на аутентичності навчального матеріалу й автономності студентів при підтримці викладачів), проблемний (передбачає вирішення значущих для професійної діяльності екологів проблем задля досягнення поставленої мети шляхом подолання певних перешкод) та професійно орієнтований (обґрунтовує врахування особливостей професійної діяльності, навчальних потреб й інтересів студентів) підходи.

Дидактичні принципи формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів представлені принципом міждисциплінарності та інтегративності (ґрунтується на понятті міждисциплінарної інтеграції із збереженням теоретичної і практичної цілісності навчальних дисциплін) й принципом активності (передбачає інтенсивну навчальну діяльність кожного студента як активного учасника навчального процесу).

До методичних принципів формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів віднесено принципи діагностичності рівнів сформованості цільової компетентності (реалізується через комплекс контрольних-оцінювальних заходів, спрямованих на визначення рівнів

вимірюваної компетентності), єдності змістово-технологічного забезпечення процесу навчання (фокусується на узгодженні змісту навчання з формами його організації, методами, технічними і візуальними засобами), професійної спрямованості усного англомовного навчального спілкування, активізації умінь говоріння й аудіювання у контексті проблемних ситуацій професійно орієнтованого спілкування (передбачає інтенсивне виконання вправ і завдань, спрямованих на формування у майбутніх екологів умінь діалогічного, монологічного мовлення і аудіювання).

Перспективи подальших досліджень полягають у конструюванні змісту формування лексичної компетентності в професійно орієнтованому усному англомовному спілкуванні майбутніх екологів, визначенні його предметного і процесуального аспектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вербицька Х. Професійно орієнтований підхід у розвитку професійної креативності студентів у процесі навчання англійської мови. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 2. С. 88–91.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. ; за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
3. Микитенко Н.О. Теоретичні основи формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей : монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2011. 389 с.
4. Микитенко Н.О. Технологія формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю : монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2011. 411 с.
5. Микитенко Н.О. Розвиток англійської мови для спеціальних цілей: особливості формування змісту навчання. *Вісник ЛДУ БЖД. Педагогічні науки*. 2012. № 6. С. 79–83.
6. Овчаренко Л.Р. Сутність професійно орієнтованого навчання іноземної мови майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей. *Science, Research, Development. Pedagogy*. URL: http://конференция.com.ua/files/scientific_conferece/75/3/75-03_151-155.pdf (дата звернення: 23.02.2021).
7. Овчарук О.В. Компетентнісний підхід до формування змісту середньої освіти : досвід зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с. С. 5–14.
8. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.
9. Професійний стандарт «Еколог». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk->

UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv (дата звернення: 29.09.2022).

10. Професійно орієнтоване навчання іноземних мов у старшій профільній і вищій школі: проблеми та перспективи : колективна монографія / Л.А. Сажко, Л.Я. Зеня, О.В. Бирюк та ін. ; за заг. ред. Л.А. Сажко. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. 225 с.

11. Терещук Г.В. Компетентнісний підхід як фактор зближення освітніх систем. *Професійні компетенції та компетентності вчителя*: матеріали регіон. наук.-практ. семінару 28-29 листоп. 2006 р. Тернопіль : ТНПУ, 2006. С. 7–9.

12. Common European Framework of Reference for Languages. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages> (дата звернення: 17.03.2019).

13. Dudley-Evans T., St John M. J. *Developments in English for Specific Purposes. A Multi-disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. XV + 301 p.

14. Holmes G., Hooper N. Core Competence and Education. *Higher Education*. 2000. Vol. 40, Issue 3. P. 247–258.

15. Hutchinson T., Waters A. *English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 179 p.

16. McGill I., Beaty M. *Action Learning*. London: Kogan Page, 2001. 276 p.

17. Raven J. The Conceptualisation of Competence. *Competence in the Learning Society / J. Raven & J. Stephenson (eds.)*. New York : Peter Lang, 2001. P. 253–274.

18. Saidvalieva D. Teaching methods of English for Specific Purposes. *Bulletin of Science and Practice*. 2021. Т. 7. № 6. P. 481–485.

19. Yew E. H. J., Goh K. Problem-Based Learning: An Overview of its Process and Impact on Learning. *Health Professions Education*. 2016. Vol. 2. Issue 2. P. 75–79.

REFERENCES

1. Verbytska Kh. Profesiino oriientovanyi pidkhid u rozvytku profesiinoi kreatyvnosti studentiv u protsesi navchannia anhliskoi movy. *Nova pedahohichna dumka*. 2020. № 2. S. 88–91.
2. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv / Bihych O. B., Borysko N. F., Boretska H. E. ta in./ za zahaln. red. S. Yu. Nikolaievoi. K.: Lenvit, 2013. 590 s.
3. Mykytenko N. O. Teoretychni osnovy formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv pryrodnychych spetsialnostei: monohrafiia. Ternopil: TNPU, 2011. 389 s.
4. Mykytenko N. O. Tekhnolohiia formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv pryrodnychoho profiliiu: monohrafiia. Ternopil: TNPU, 2011. 411 s.
5. Mykytenko N. O. Rozvytok anhliskoi movy dlia spetsialnykh tsilei: osoblyvosti formuvannia zmistu navchannia. *Visnyk LDU BZhD. Pedahohichni nauky*. 2012. № 6. S. 79–83.
6. Ovcharenko L. R. Sutnist profesiino oriientovanoho navchannia inozemnoi movy maibutnikh uchyteliv

nefilolohichnykh spetsialnostei. Science, Research, Development. Pedagogy. URL: http://konferentsyia.com.ua/files/scientific_conferece/75/3/75-03_151-155.pdf (data zvernennia: 23.02.2021).

7. Ovcharuk O. V. Kompetentnisnyi pidkhid do formuvannia zmistu serednoi osvity : dosvid zarubizhnykh krain. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovy dosvid ta ukraïnski perspektyvy. K. : “K.I.S.», 2004. 112 s. S. 5–14.

8. Pometun O. I. Teoriia ta praktyka poslidovnoi realizatsii kompetentnisnoho pidkhodu v dosvidi zarubizhnykh krain. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovy dosvid ta ukraïnski perspektyvy. K. : “K.I.S.», 2004. 112 s.

9. Profesiinyi standart “Ekoloh”. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv> (data zvernennia: 29.09.2022).

10. Profesiino oriientovane navchannia inozemnykh mov u starshii profilnii i vyshchii shkoli: problemy ta perspektyvy: kolektyvna monohrafiia / L. A. Sazhko, L. Ya. Zienia, O. V. Byriuk ta in. / za zah. red. L. A. Sazhko. K.: Vyd. tsentr KNLU, 2015. 225 s.

11. Tereshchuk H. V. Kompetentnisnyi pidkhid yak faktor zblyzhennia osvity system. Profesiini kompetensii ta kompetentnosti vchytelia: materialy rehion. nauk.-prakt. seminaru 28–29 lystop. 2006 r. Ternopil: TNPU, 2006. S. 7–9.

12. Common European Framework of Reference for Languages. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages> (data zvernennia: 17.03.2019).

13. Dudley-Evans T., St John M. J. Developments in English for Specific Purposes. A Multi-disciplinary Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. XV + 301 p.

14. Holmes G., Hooper N. Core Competence and Education. *Higher Education*. 2000. Vol. 40, Issue 3. P. 247–258.

15. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 179 p.

16. McGill I., Beaty M. Action Learning. London: Kogan Page, 2001. 276 p.

17. Raven J. The Conceptualisation of Competence. Competence in the Learning Society / J. Raven & J. Stephenson (eds.). New York: Peter Lang, 2001. P. 253 – 274.

18. Saidvalieva D. Teaching methods of English for Specific Purposes. *Bulletin of Science and Practice*. 2021. T. 7. № 6. P. 481 – 485.

19. Yew E. H. J., Goh K. Problem-Based Learning: An Overview of its Process and Impact on Learning. *Health Professions Education*. 2016. Vol. 2. Issue 2. P. 75–79.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2023.

The article was received 28 April 2023.